

VIONA-OPROEP VOOR EEN STUDIEOPDRACHT, 3/2/2011

Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen

1. Probleemstelling

Duurzaamheid is een thema dat de afgelopen jaren steeds belangrijker is geworden bij de publieke opinie, de ondernemingen, organisaties en beleidsmakers. Ondernemers en organisaties worden geconfronteerd met een vraag naar meer duurzaamheid en transparantie in hun activiteiten vanuit diverse stakeholders:

- de samenleving (consumenten en NGO's)
- werknemers
- beleidsmakers die duurzaamheidscriteria integreren in beleidsmaatregelen
- ondernemingen hoger in de keten die bepaalde duurzaamheidseisen opleggen.

Deze verwachtingen zijn op zich niet nieuw en de afgelopen jaren werden diverse instrumenten en methodieken ontwikkeld. De validering en concrete toepassing hiervan op de bedrijfsvloer laat echter nog op zich wachten. De veelheid aan beschikbare instrumenten en managementsystemen bevinden zich bovendien vaak op metaniveaus, waardoor de kloof met de praktijk gedicht dient te worden. Ook stelt zich de vraag hoe het groeipotentieel binnen duurzaamheid in diverse ambities kan worden vertaald.

Daarnaast zet de Vlaamse overheid meer en meer in op verduurzaming van de economie in haar beleidsplanning. Het is in dat kader van belang duidelijkheid te scheppen in de wijze waarop deze duurzaamheid zich vertaalt op microniveau (in het kader van steunmaatregelen, subsidies,...). Bovendien is het wenselijk dat bij een eventuele integrale duurzaamheidsbenadering op middellange termijn gelijke interpretaties en validaties worden gehanteerd.

De afgelopen jaren is op internationaal niveau hard gewerkt om tot een bruikbaar instrument te komen om duurzaamheid concreet vorm te geven voor alle vormen en groottes van ondernemingen en organisaties, waar ook ter wereld. De ISO 26.000 richtlijn, die tot stand kwam via een wereldwijde consultatie van 6 groepen stakeholders (industrie, vakbonden, overheid, ngo's, consumenten en een restcategorie met o.a. onderzoekers en dienstverleners), biedt een kader voor het vertalen van internationale afspraken naar implementatie van MVO in de dagelijkse bedrijfsvoering van organisaties. Voor het eerst is hier ook sprake van organisaties in plaats van (enkel) ondernemingen en wordt de term Social Responsibility (SR) gehanteerd in plaats van Corporate Social Responsibility (CSR).

ISO 26.000 biedt richtlijnen op vlak van onder meer de principes, concepten, definities, stakeholderengagement en implementatie van SR. Het wil op die manier een 'common

ground' creëren rond SR. ISO 26.000 is geen managementsysteem op zich en is op heden niet certificeerbaar. Het is echter wel verenigbaar met managementsystemen en biedt een internationaal gevalideerde basis voor SR.

Global Reporting Initiative (GRI) is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. Een onderneming/ organisatie kan hierdoor transparant communiceren over haar ecologische, sociale en economische performantie. GRI voorziet ook in een aantal handvaten voor specifieke doelgroepen (bvb. in de vorm van sectorsupplementen) en in verificatie op diverse performantieniveaus. KMO's vormen een belangrijke focus in het huidige beleid van GRI. Daarnaast is ook binnen GRI de focus van ondernemen naar organiseren verschoven.

Het aantal op basis van GRI gepubliceerde Belgische duurzaamheidsverslagen neemt de laatste jaren gestaag toe maar blijft beperkt (16 in 2009). Het effectieve gebruik ligt wellicht hoger. Een minderheid werd gecheckt door GRI, de andere zijn 'self-declared'. De onderwerpen van GRI komen in grote mate overeen met de MVO-kernonderwerpen van ISO 26.000 waardoor het voor organisaties die aan de slag gaan met ISO 26.000 makkelijker wordt om MVO te meten en er over te communiceren.

Deze beide sets van criteria en normen op vlak van duurzaam of verantwoord organiseren bieden een goede gemeenschappelijke basis, maar dienen te worden vertaald naar de Vlaamse realiteit. GRI heeft een systematiek van landenannexen ontwikkeld waarbij de globale GRI wordt getoetst en aangepast aan de landenspecifieke situatie. Voor België/Vlaanderen bestaat deze nog niet.

Ook de interesse voor ISO 26.000 groeit sterk. Een aantal Europese landen en instellingen hebben reeds geopperd dat deze vertaald kan/moet worden naar meer lokale contexten. Daarnaast vertalen private organisaties de ISO 26.000 richtlijn alsnog in een certificeerbaar instrument, iets wat de initiatiefnemers van de richtlijn steeds hebben willen vermijden

Vlaanderen staat voor de uitdaging een gemeenschappelijke basis te bepalen die duurzaam of verantwoord ondernemen ijkt. Deze basis vertrekt best van internationaal gevalideerde modellen, ook al in het kader van de ambities op vlak van internationalisering van KMO's en de ambities op vlak van duurzame en groene economie.

Die basis kan vertaald worden in een basisinstrument voor ondernemingen/organisaties enerzijds en binnen duurzaamheidscriteria die overheden kunnen stellen anderzijds. Groei- of ambitieniveaus en sectorspecifieke supplementen dienen te worden toegevoegd.

2. Onderzoeksvragen

Hoe maakt men de vertaling van ISO 26.000 en GRI richtlijnen naar de Vlaamse context, waaronder

- een voorstel voor een regiospecifieke annex GRI voor Vlaanderen
- een voorstel voor vertaling van ISO 26.000 voor Vlaamse ondernemingen
- een voorstel van (gecombineerd) gebruik als duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen
- een praktijktoets voor de werkbaarheid van deze vertalingen

3. Beleidsrelevantie

In haar beleidsnota streeft de minister bevoegd voor sociale economie niet alleen naar een sterkere 'sociale economie' op maat van mensen met bijkomende jobs, maar ook naar een **'socialere, maatschappelijk verantwoorde economie' voor en door mensen.**

De huidige maatschappelijke en economische context versterkt de ambitie om het maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen te verbreden. Steeds meer dringt het besef door dat economische winst niet langer de enige maatstaf zal zijn, ecologische en maatschappelijke rentabiliteit zullen op gelijke hoogte moeten staan. Partnerschappen en innovatie zijn in dit concept kernprincipes. Dit vooruitzicht biedt kansen voor organisaties en ondernemingen die zich richten op innovatie. Immers, zoals meermaals in beleidsteksten omschreven, correleert het innovatievermogen van ondernemingen rechtstreeks met hun MVO-gehalte. Ondernemingen die erin slagen te anticiperen op maatschappelijke verplichtingen (i.e. in de vorm van regelgeving), beschikken zo over een concurrentieel voordeel.

Vooruitlopen op de uitdagingen van morgen is vandaag nieuwe modellen en werkwijzen uitwerken. Die omslag in denken vraagt tijd en zal niet gebeuren van vandaag op morgen. Het komt er dus op aan om in te spelen op maatschappelijke behoeften en zo de maatschappelijke meerwaarden ervan waar te maken. Die maatschappelijke meerwaarden (binnen en buiten de sociale economie) moeten zichtbaar worden. Partnerschapsdenken is in dit kader essentieel. De complexiteit van de maatschappelijke uitdagingen vraagt om een multidisciplinaire aanpak. Wat in MVO-denken geldt voor ondernemingen geldt eveneens voor alle andere stakeholders: ze vormen geen eilanden.

Vlaanderen heeft in het **Pact 2020** zijn ambitie uitgesproken om tegen '20 MVO algemeen te verspreiden door meer en meer organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid te laten opnemen. Door meer duurzame organisatievormen, producten en diensten te bevorderen wil de Vlaamse regering ook het creatieve, innovatieve en ondernemende karakter van onze maatschappij verhogen. **Vlaanderen in Actie** versterkt zo de belangrijke strategische rol die bedrijven kunnen spelen in de bevordering van duurzame ontwikkeling en de uitvoering van de hierop gerichte beleidsstrategieën.

In het **Vlaams regeerakkoord 2009-2014** wordt ook gewezen op de voorbeeldrol die de Vlaamse overheid vervult op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen. In overleg met de sociale partners dient de overheid de private sector te sensibiliseren, ondersteunen en faciliteren met betrekking tot MVO. Daarnaast stelt 'Doorbraak 2: de open ondernemer' dat Vlaanderen meer 'open' ondernemers nodig heeft: ondernemers die openstaan voor mogelijkheden van duurzame economische groei, innovatie en internationalisering, en die ook volledig valoriseren op een maatschappelijk verantwoorde wijze.

Het onderzoeksvoorstel sluit ook aan op strategische doelstellingen 2 (meer en sterker ondernemerschap) en 3 (een meer groene economie) in **de Beleidsnota Economie**. De 'open ondernemer' zet in op duurzame economische groei en een economie gericht op duurzame sociaal-economische groei. Het aanbieden van een duidelijk kader voor duurzaamheid biedt ondernemers een belangrijk instrument om op een duurzame wijze in te spelen op de complexe uitdagingen van de toekomst. Het draagt zo bij de duurzame tewerkstelling en welvaartscrea-

tie in Vlaanderen. In SD 2 specificceert de minister-president onder meer als volgt: “(...) In deze context zullen ook initiatieven rond Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen worden ontwikkeld. We zullen een beleid voeren dat het mogelijk maakt om op een laagdrempelige en informele manier de dagelijkse praktijk van MVO bij onze bedrijven, in het bijzonder bij zelfstandigen en KMO's te expliciteren.” Dit vond reeds zijn weerslag in het (ontwerp) actieplan Ondernemerschap 2010 waarbinnen MVO en corporate governance als aandachtspunten bij de stimulering van een professionele bedrijfsvoering voor starters worden vermeld.

4. Timing

Projectvoorstellen moeten uiterlijk op maandag 28 februari 2011 om 12u worden ingediend.

De Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek zal in de loop van de maand maart een advies formuleren over het te gunnen project aan de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk. Tegen begin april zullen de projectindieners worden geïnformeerd over de beslissing van de minister.

5. Kandidaatstelling

Projectvoorstellen bevatten een inhoudelijk en een financieel onderdeel en beantwoorden aan de richtlijnen die u in bijlagen bij de oproep vindt. In die bijlagen vindt u tevens informatie over de selectiecriteria en -procedure en over de financiële en administratieve opvolging van het project.

6. Informatie

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij Els De Leeuw, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 09 55, els.deleeuw@wse.vlaanderen.be)

Bijlage 1 bij VIONA-projectoproepen voor studieopdrachten

SITUERING EN GUNNINGSPROCEDURE

1. HET VIONA-ARBEIDSMARKTONDERZOEKSPROGRAMMA

Het initieel opzet en doel van VIONA (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering) werd meer dan 17 jaar geleden binnen het VESOC en in het kader van de Vlaamse werkgelegenheidsconferentie in het protocol van 17 maart 1993 als volgt vastgelegd:

- Het verwerven van wetenschappelijke betrouwbare kennis over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt opdat men verantwoorde beleidskeuzes kan maken (vaststellen, registreren en onderzoeken van de ontwikkelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt teneinde het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen de nodige wetenschappelijke ondersteuning aan te bieden).
- Een impuls geven aan wetenschappelijk onderzoek (komen tot een geïntegreerde en gecoördineerde aanpak van het beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek op het domein van de arbeidsmarkt).

Naar aanleiding van een nieuwe oproep voor de steunpunten beleidsrelevant onderzoek (waaronder het Steunpunt WSE), de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid en de evaluatie van 10 jaar VIONA werd in 2006 een nieuw operationeel model voor strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen uitgetekend (“Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek”). Onder de adviserende bevoegdheid van de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek lopen twee initiatieven: het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma en het Steunpunt Werk en Sociale Economie. Verder wordt ook onderzoek betreffende de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen en ander relevant strategisch arbeidsmarktonderzoek maximaal ontsloten binnen het Vlaamse programma.

Binnen dit nieuwe model worden de VIONA-middelen doorheen het jaar ingezet voor het uitbesteden van studieopdrachten of onderzoeks- en ontwikkelingsopdrachten met het oog op wetenschappelijke ondersteuning van het werkgelegenheidsbeleid. Op het programma Werkgelegenheid is er vanaf 2007 in het kader van het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma jaarlijks 398.000 € beschikbaar voor studieopdrachten en ontwikkelings- en onderzoeksopdrachten. Die opdrachten zijn complementair aan de opdrachten die het Steunpunt WSE opneemt. Vanaf 2007 schrijven we niet langer één algemene oproep per jaar uit, maar, voor zover de middelen reiken, meerdere specifieke oproepen doorheen het jaar.

De projectoproepen in het kader van het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma worden beheerd door het departement Werk en Sociale Economie. De Vlaamse minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, de heer Philippe Muyters, keurt -rekening houdend met het advies van de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek- de VIONA-oproepen en -projecten goed.

2. MODALITEITEN EN GUNNINGSPROCEDURE

2.1 De deelnemers

Oproepen voor studieprojecten staan open voor onderzoekers en onderzoeksgroepen uit de universiteiten en hogescholen én voor andere (onderzoeks)instellingen.

2.2 De projectvoorstellen

Een projectvoorstel dient deze elementen te bevatten:

- 1) titel van het studieproject
- 2) vermelding van de promotor(en): naam, instelling, onderzoekseenheid, contactadres, telefoonnummer en e-mailadres
- 3) een omschrijving van het studieproject (max. 5 blz)
- 4) een gedetailleerd tijdschema
- 5) een financieel plan per kalenderjaar en een verduidelijking van de additionele financiering (facultatief); de financiering van studieopdrachten door VIONA bedraagt altijd minder dan 65.000 euro (exclusief BTW)

Voor deze studieopdracht wordt als richtprijs een bedrag van 65.000 euro (inclusief BTW) vooropgesteld.

- 6) een beschrijving van de wijze waarop de studieresultaten zullen worden gevaloriseerd en bekend gemaakt; in de begroting moet expliciet een bedrag voor de valorisatie worden voorzien
- 7) een beknopt curriculum vitae van de onderzoeksverantwoordelijken (max. 3 blz. per persoon), met vermelding van de relevante lopende onderzoeksprojecten (met naam van de financierende organisatie en einddatum van het onderzoeksproject) en de vijf belangrijkste publicaties.

2.3 Evaluatie en selectie van de projectvoorstellen

De ingediende voorstellen worden beoordeeld op hun beleidsmatige relevantie.

De beoordeling van de beleidsmatige relevantie gebeurt door de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek. Die Stuurgroep bestaat uit de volgende stemgerechtigde leden: de Vlaamse regering (afgevaardigden van de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk, de Vlaamse Minister bevoegd voor Sociale Economie en de Vlaamse Minister bevoegd voor Wetenschap), de sociale partners (ABVV, ACV, ACLVB, VOKA, UNIZO en BB) en de Vlaamse departementen Werk en Sociale Economie en Onderwijs en Vorming.

De evaluatie en selectie verlopen als volgt:

- de stemgerechtigde stuurgroepleden krijgen alle projectvoorstellen toegestuurd en scoren de projectvoorstellen op basis van vier criteria (aansluiting bij de onderzoeksvragen uit de oproep, helderheid van de aanpak en de planning, beleidsrelevantie en kwaliteit van de valorisatievoorstellen);

- de stuurgroepleden drukken over elk projectvoorstel een globaal oordeel uit in één eindscore gaande van A tot C:

A: zeer goed, met daarbinnen een kopgroep (A1), ter onderscheiding van andere zeer goede projecten (A2)

B: goed, met daarbinnen ook weer een onderscheid tussen B1 en B2

C: onvoldoende

Bovendien staat het de stuurgroepleden vrij om bij elk voorstel, ongeacht de score, suggesties voor bijsturing te formuleren.

Enkel voorstellen met een gemiddelde score B+ of meer worden tijdens de eerstvolgende vergadering van de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek besproken. De Stuurgroep beslist tijdens de vergadering en rekening houdend met de beleidsscore welk voorstel ze aan de minister voor gunning adviseert. Voorstellen kunnen een hoger gewicht krijgen al naargelang de geplande valorisatie-initiatieven. Voor dringende beleidsvragen kan de Stuurgroep ook via een schriftelijke procedure selecteren. Het best gekwalificeerde voorstel met een gemiddelde score van minstens B+ wordt dan voor gunning aan de minister geadviseerd. Indien de minister akkoord gaat met het advies, wordt het voorstel gegund volgens de regels van de overheidsopdrachten.

2.4 Kandidaatstelling

De voorstellen dienen het departement Werk en Sociale Economie **elektronisch via mail (Word)** (ann.vandencruyce@wse.vlaanderen.be + johan.troch@wse.vlaanderen.be) te bereiken uiterlijk op het tijdstip vermeld in de oproep.

Bijlage 2 bij VIONA-projectoproepen voor studieopdrachten

FINANCIËEL PLAN EN RAPPORTERING

In deze bijlage worden de richtlijnen voor de budgetplanning van projectvoorstellen en de inhoudelijke en financiële rapportering door de promotoren toegelicht.

1. KWALIFICATIE VAN DE OPDRACHT

Binnen het VIONA-onderzoeksprogramma maken we een onderscheid tussen twee soorten dienstenopdrachten, nl. studieopdrachten en O&O-opdrachten. Deze oproep betreft een **studieopdracht**.

Bij studieopdrachten in antwoord op beleidsvraagstukken verwachten we dat de opdrachtnemer een voorstel van analyse en oplossing van een specifiek probleem formuleert met behulp van bestaande kennis binnen een korte termijn. Het voorstel en de analyse moet praktisch bruikbaar zijn voor het beleid. Studieopdrachten kunnen maximum 8 onderzoekersmaanden in beslag nemen en de financiering door VIONA bedraagt altijd minder dan 65.000 euro.

Voor deze studieopdracht wordt als richtprijs een bedrag van 65.000 euro (inclusief BTW) vooropgesteld.

2. FINANCIËLE RAPPORTERING

In het financieel plan en de financiële rapportering van VIONA-projecten maken we een onderscheid tussen drie soorten kosten.

- **Loonkosten wetenschappelijk personeel:** raming in het financieel plan op basis van geschatte onderzoekersmaanden en bij afrekening op basis van *bewijsstukken* van de personeelskost voor wetenschappelijk personeel dat daadwerkelijk werd ingezet op het project.
- **Persoonsgebonden werkingskosten:** werkingsmiddelen, administratieve ondersteuning en universitaire overhead. De persoonsgebonden werkingskosten worden *forfaitair* begroot en afgerekend *op maximaal 33%* van respectievelijk de begrote en de reële personeelskosten wetenschappelijk personeel en omvat de overhead van maximum 10% die de universiteiten gewoonlijk aanrekenen.
- **Projectspecifieke werkingskosten:** exceptionele en projectspecifieke werkingsmiddelen (bv. kosten voor een grootschalige survey (postenquête, webbevraging, ...), kosten buitenlandse studiereis,...). Het betreft uitzonderlijke kosten waarvoor een specifiek budget moet worden uitgewerkt. Die kosten zijn inherent aan de opdracht en zijn altijd te bewijzen. Ze worden in detail begroot in het voorstel en afgerekend op basis van bijhorende *bewijsstukken*.

Bij de afrekening wordt de mogelijkheid voorzien van een transfer van de persoonsgebonden werkingskosten naar de loonkosten wetenschappelijke personeel ten bedrage van maximum 10 % van de oorspronkelijk voorziene werkingsmiddelen en dit op voorwaarde dat het globaal aanvaarde projectbudget behouden blijft.

Bv.: voor een VIONA-project met een aanvaarde projectbegroting van 99.750 euro bestaande uit 75.000 euro aan personeelskosten en 24.750 euro (33% van 75.000 euro) aan werkingskosten, mag maximaal 2.475 euro worden getransfereerd van de werkingsmiddelen naar de personeelskosten. Op die manier kunnen hogere personeelskosten dan begroot worden opgevangen, bijvoorbeeld na aanwerving van een meer gekwalificeerde en ervaren onderzoeker dan aanvankelijk verhoopt.

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een financiële eindrapportering** (schuldvordering met kopie van de gevraagde bewijsstukken) bezorgen.

Tussentijdse uitbetaling is niet mogelijk voor studieopdrachten.

Indien het onderzoek door **meerdere instanties** wordt uitgevoerd, treedt **één instantie op als opdrachtnemer**. De opdrachtnemer moet alle facturen en interne verrekeningen bundelen en bij de opdrachtgever indienen.

Voor de loonkosten wetenschappelijk personeel moeten bij de betalingsaanvraag de namen worden vermeld en worden gestaafd d.m.v. loonfiches (indien intern personeel) of facturen én betalingsbewijzen (indien extern personeel).

Uitsluitend kosten gemaakt binnen de uitvoeringsperiode, die is bepaald in de overeenkomst, worden aanvaard.

3. INHOUDELIJKE RAPPORTERING

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een inhoudelijke eindrapportering** bezorgen, samen met een **Nederlandse én Engelstalige samenvatting**.

Het concept van eindrapport wordt besproken op en goedgekeurd door de werkgroep die belast is met de opvolging van het VIONA-project.

De Nederlandse samenvatting (met opzet, bevindingen, aanbevelingen en valorisatie) telt minimaal 2 en maximaal 5 bladzijden. De Engelstalige samenvatting telt een 2-tal bladzijden. Van het eindrapport en van de samenvatting wordt ook een elektronische versie geleverd met het oog op de mogelijke verspreiding via de VIONA-website. Van dit inhoudelijke eindrapport worden vijftig gedrukte exemplaren aan het Departement WSE bezorgd. De opdrachtnemer verbindt er zich toe, tegelijkertijd met de indiening van het eindrapport, de voorgeschreven samenvattingen van het VIONA-project te bezorgen.

4. CONTACTPERSONEN

Financiële en inhoudelijke rapporten moeten worden ingediend op het volgende adres, op de wijze zoals hierboven beschreven:

Vlaams Ministerie van Werk en Sociale Economie
Departement Werk en Sociale Economie – Afdeling Werkgelegenheidsbeleid
t.a.v. mevrouw Ann Van den Cruyce (afdelingshoofd)
Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping
1030 Brussel

Inhoudelijke vragen over de concrete opdracht:

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij Els De Leeuw, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 09 55, els.deleeuw@wse.vlaanderen.be)

Contactpersonen m.b.t. de procedure en inhoudelijke rapportering:

Departement Werk en Sociale Economie, Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping, 1030 Brussel
Johan Troch, tel. 02-553 44 18
Ann Van den Cruyce, tel. 02-553 44 58

Contactpersoon m.b.t. de financiële rapportering:

Departement Werk en Sociale Economie, Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping, 1030 Brussel
Johan Troch, tel. 02-553 44 18